

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A1 TÜRKÇE DERSİ UZUN TEZİ

“DÖKME KALIPLAR”

Kılavuz Öğretmen: Zühal Baloğlu

Öğrencinin Adı: Begüm

Öğrencinin Soyadı: Atay

Numarası: D1129113

Ödevin Sözcük Sayısı: 3828

ARAŞTIRMA KONUSU: “Çavdar Tarlasında Çocuklar” ve “Aylak Adam” adlı yapıtlarda odak figürlerin yalnızlaşmalarının neden-sonuç ilişkisi kurularak irdelenmesi

ÖZ (ABSTRACT)

A1 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi kapsamında uzun tez olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı J. D. Salinger'in yazmış olduğu Çavdar Tarlasında Çocuklar ile Yusuf Atılgan'ın kaleme aldığı Aylak Adam adlı yapıtlardaki odak figürlerin yalnızlaşmalarının neden-sonuç ilişkisi kurularak ayrıntılı irdelenmesidir. Çalışmada bireylerin yalnızlaşmalarının nedenleri üzerinde durulmuş, yalnızlaşmanın birey üzerindeki etkileri çok yönlü olarak ele alınmıştır.

Tezin gelişme bölümünde odak figürlerin yalnızlaşmalarına sebep olan etkenler tespit edilmiştir. Odak figürlerin toplumdaki diğer bireylere karşı tutumları, çalışma eylemine yaklaşımları karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve toplumdaki bireylerden farklı bir kimlik arayışı içine girmelerinin nedenleri belirlenmiştir.

Sonuç bölümünde ise odak figürlerin ideolojilerinin şekillendirmiş olduğu düşünilen toplum imajının özellikleri üzerinde durulmuş, farklıyı ve doğruyu arama çabalarının ne derece başarıya ulaştığı sorgulanmıştır. Çalışma sonunda yalnızlaşmanın temelinde bireyin karakteristik özellikleri ile buna bağlı olarak toplumla ilişkisinin başat bir rol üstlendiği sonucuna varılmıştır.

Sözcük Sayısı: 132

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	1
2. Çalışma Eylemine Tepkisel Yaklaşım.....	2
3. Yalnızlık.....	4
4. Toplumla Uyuşamama.....	5
5. Sahteliğe Duyulan Nefret.....	7
6. Topluma Karşı Duyulan Nefret.....	9
7. Düşlenilen Toplum.....	10
8. Karamsarlık ve Boyun Eğme.....	11
9. Sonuç.....	12
10. Kaynakça.....	14

1.Giriş

Birey ve toplum arasında diyalektik bir ilişki vardır. Bireysiz bir toplum düşünülemediği gibi toplumdaki ayrı bir birey de düşünülemez. Bunun nedeni insanın toplumsal bir varlık olmasıdır. İnsan, toplumun diğer fertleriyle sürekli bir etkileşim içerisinde. Bu yüzden de içinde bulunduğu toplum, bireyi etkilemekte, onun davranışlarına, düşüncelerine, ahlak anlayışına, değerlerine ve inançlarına yön vermektedir. Toplumun damgasını taşıyan birey bu bağlamda, toplum binasını oluşturan tuğlalar gibidir. Tuğlaların dayanıklılığı, dizilişi ve uyumu binanın da nasıl olacağına dair ipucu verir.

Günümüz modern toplumlarının temelini oluşturan bireylerin sosyal, çalışkan ve uyumlu bireyler olması hedeflense de bu her zaman mümkün değildir; çünkü birey-toplum ilişkisi zıtlıkları ve çatışmaları da içinde barındırır. Bu çatışmalar sonucunda birey yalnızlaşır, kendine döner.

“Çavdar Tarlasında Çocuklar” ve “Aylak Adam” adlı yapıtlardaki Holden ve C. karakterleri, anti-kahramanlar olarak nitelendirilirken, aynı zamanda birey-toplum çatışmasına ve içinde yaşadığı toplumla uyuşamayan bireyin yalnızlığına verilebilecek somut örneklerdendir.

“Her şeye "karşı" duran, "karşı" çıkan, "karşı" olan bir adam... Aylak Adam...” romanın arka kapağında böyle söylenir C. için. O, toplumun ikiyüzlülüğüne, sahtekârlığına karşı çıkar, sıradanlığı, alışılmışlığı reddeder, sorgular, eleştirir. “Onlar”dan olmamayı seçer. Toplumun dayattığı kalıpların içine girmemeyi, farklıyı ve doğruyu aramayı kendine ilke edinir. Roman, odak figür C.’nin ağzıyla, C.’nin dört mevsimini anlatır. Okuyucu, toplumdaki nefret eden, kendini toplumdaki soyutlayan bir adamı tanır Atılgan’ın kalemiyle.

J.D Salinger’in yazmış olduğu “Çavdar Tarlasında Çocuklar” adlı romanda bu sefer toplumla uyuşamayan karakter on altı yaşındaki Holden Caulfield’dır. Roman, ergenlik çağının beraberinde getirdiği sorunları, her şeyi sahte bulan ve bu nedenle çevresinden nefret eden Holden’in ağzından, onun üç gününü anlatarak yansıtır.

Romanlarda otoriteyi geçersiz kılan, düzene katılmayan odak figürler, yaşamlarından kesitler sunarak hayatı anlamlandırma çabası içine girerler. Sıkıntı, tiksinti ve bunalmışlık üçgeninde, kendilerini topluma karşı cephe almak zorunda hisseden bu figürler, sistemin yaptırımlarına

boyun eğmeyecek, savaşacaklarıdır. Öte yandan bireylerin toplumdan bu derece kopuk olmaları onlardaki yalnızlık durumunun doğmasına neden olacak ve onları mutsuz bireyler haline dönüştürecektir.

2.Çalışma Eylemine Tepkisel Yaklaşım

Özellikle büyük şehirlerde hızla gelişmekte olan sanayi ve teknoloji toplumu bireyin yaşantısına da yön verecek ve o toplumun bir parçası haline gelen bireyi “modern bir insan” olarak betimleyecektir. Modern çağın insanı da topluma ayak uydurma çabasıyla hayatının büyük bir kısmını çalışarak geçirmek zorunda kalacaktır.

1959 yılında yazılan “Aylak Adam” modern zaman yapıtlarındandır; fakat yapıtta odak figür C., toplumun modernleşmesi karşısında pasif bir tutum sergiler.

C., geçimini babasından miras kalan emlakların kiralalarıyla sürdürür. Diğer insanların aksine, para, onun için hiçbir zaman sorun olmaz. C., bu yüzden de günlerini lokantalara, kahvehanelere, sinemalara giderek, uyuyarak, bol bol yürüyerek ve ressam arkadaşlarıyla sohbet ederek geçirir. Romanın başlığı ise buradan gelir. İş olarak işsizliği benimseyen C. “aylak adam” olarak kendini görür ve çevresine de bunu ispatlamaya çalışır. Bu yüzden aylaklığını her fırsatta dile getirir. “Sizin başka işiniz yok mu? Diye sordu. –Hayır. Aylağım ben.” (Atılgan,99)

C., toplumda oldukça normal, doğal, bir eylemi, “çalışma” eylemini şaşkınlıkla, küçümsemeyle ve çoğu zaman da acıma duygusuyla karşılar. “Acıyor şu adama. Ne sıkıcı işleri var insanların!” (Atılgan,19) C., toplumun iş olarak nitelendirdiklerini küçümser. Böyle düşünmesinin kendince nedenleri vardır. C.’nin bir işte çalışmayışının, diğer insanları eleştirmesinin sebebi, aslında sıradanlığa, tekdüzeliğe katlanamayışında yatar. Çabuk sıkılan, maceracı bir karakter olan C., bir işle uğraşmayı hatta çalışmayı bile reddeder; çünkü bir süre sonra her şeyin başa döneceğine, kendini tekrarlayacağına dolayısıyla sıkıcı bir hal alacağına inanır. Tekdüzeliğe duyduğu bu nefret ve korku onu çalışmaktan ve toplumla kaynaşmaktan alıkoyar.

“Bir örnek yazılar yazmak, bir örnek dersler vermek, bir örnek çekiş sallamaktı onların iş dedikleri. Kornasını ötekilerden başka öttüren bir şoför, çekicini başka ahenkle sallayan bir demirci bile ikinci gün kendini tekrarlıyordu.” (Atılgan, 41)

Farklı olmayı kendine ilke edinen C. bu noktada başarılı olmuştur. O, geçimini sağlamak için çalışmak, çabalamak zorunda değildir, hiç olmamıştır da. Para, ailesinden kalan belki de tek mirastır onun için. Anne ve baba şefkatinden yoksun olan C., bu eksikliğini parası sayesinde kapatabileceğine inanır. İsteddiği her şeyi elde edebilir, satın alabilir. Çalışmak zorunda olmanın esaretinden kurtulmuş, özgür bir bireydir o.

J.D. Salinger’ın 1951 yılında yazdığı bu roman da “Aylak Adam” romanı gibi modern romanlardan sayılır. Odak figür Holden, toplumun modernleşmesi karşısında pasif bir tutum sergileyerek çalışmayı reddeder. Bu yüzden de Holden, pek çok kez okuldan atılmıştır. En son okuduğu okul Pencey’den de “derslerine yeterince kendini vermemesi” nedeniyle atılır. İngilizce dışındaki tüm derslerden kalan Holden, bunu dert etmediği gibi, tarih hocası Bay Spencer’a da kendisini sınıfta bıraktığı için üzülmemesi gerektiğini söyler. Holden’ın düşünceli ve duyarlı yapısı, öte yandan amaçsızlığı ve aldırmaçlılığı romanın başından hissedilir. *“-Oğlum geleceğin hakkında hiç mi düşüncen yok?-"Şey elbette bazı düşüncelerim var. Tabii var." Biraz düşündüm. "Ama pek fazla yok, sanırım." (Salinger,19) "...hayatta bir amacımın olmadığını söylerdi." (Salinger, 62)*

C. gibi varlıklı bir aileden gelen Holden kendini çalışmak zorunda hissetmez. Yüksek notlar almak, okulunda başarılı bir öğrenci olmak Holden’ın hedefleri arasında yer almaz. Kazanmak için çabalamaz o. Öte yandan, kaybedince de üzüleceği bir şey olmadığını belirtir odak figür.

“Boşluk duygusu özellikle ideal sahibi olmayan bireyleri olumsuz etkiler. Gayesiz ve hedefsiz insanlar, hayatın gerçeklerinden uzaklaşıp bir süre sonra içe kapanırlar.”¹ Bu bağlamda ondaki amaçsızlık ve umursamazlık, zaten başından beri var olan aidiyetsizlik duygusunu pekiştirecek, Holden’ı bir çıkmaza sürükleyecektir.

¹ <http://www.manevisosyalhizmet.com/?p=291#more-291>

3.Yalnızlık

C.nin toplumdan soyut bir yaşam sürmesi ondaki aidiyetsizlik, yabancılaşma ve özellikle de yalnızlık durumunu doğurur. Bir bütüne karışmayı, bütünün bir parçası olmayı reddeden C.'yi bekleyen doğal olarak "yalnızlık" duygusu olacak ve çoğu zaman bu duygu karşısında C., kendini güçsüz, zayıf ve "iğreti" hissedecektir. "*Soğuk, eğri büğrü, insansız sokaklar! Sürü sahiplerinin, bakkalların, kasapların, memurların uyuduğu evler! Aralarında ben! Yapayalnız, iğreti.*" (Atılğan, 130)

Yalnız insan, kendini dünyadan kopmuş hisseder. Kızgın, güvensiz, umutsuzdur. Yalnızlığı en iyi tanımlayan his de kuşkusuz "içindeki boşluk" hissidir. Kişi kolay kolay tanımlayamaz bunu; çünkü kesin olarak hissedilmeyenin, olmayanın ifade edilmesi güçtür. C. ise hissettiklerinin bilincindedir. "*Sizi bekleyenler vardır. Rahatsızsınız. Hem ne kolay rahatlıyorsunuz. İçinizde boşluklar yok. Neden ben de sizin gibi olamıyorum? Bir ben miyim düşünen? Bir ben miyim yalnız?*"(Atılğan,39) Odak figür, bu sözleriyle "diğerleri"ni kıskanır gibidir; çünkü ona göre diğer insanlar mutludur, huzurludur, rahattırlar, onları bekleyen, seven insanlar vardır arkalarında. Düşünmezler, içlerinde boşluklar yoktur C.'nin gibi. C. sorularının yanıtlarını aslında kendince vermektedir çoğu zaman. Bir tek o yalnızdır, rahatsızdır.

Toplumla uyuşma sorunu olan her birey gibi, C. gibi, Holden da yalnızlıktan yakındır. "*Bir içki daha al.*" dedim ona. "*Lütfen, felaket yalnızım. Gırgır geçmiyorum.*" (Salinger, 143) Okuldan atıldığını ailesine hemen söylemek istemeyen Holden, geceyi ilk gün bir otelde geçirir; fakat ertesi gece otelde kalacak parası kalmadığında vakit geçirmek için eski arkadaşlarını, tanıdıkları arar. Luce, Holden'ın o anki yalnızlığından kurtulması için bir can simidine dönüşür. Holden ile içki içtikten sonra kalkmak istediğinde Holden, Luce'un gitmesini istemez. Luce'u çok sevdiğinden değil, kendisini çok yalnız hissettiğinden ister bunu. Tıpkı C. gibi insanlara çıkış kapılarını kapayan Holden'ın yalnızlığı onu derin bir depresyona sürükler. C. gibi bunalımlı ve depresif bir karakter olan Holden, C.'nin aksine intihar etmeyi bile düşünür. "*...kendimi felaket yapayalnız hissetmişim. İçimden neredeyse ölmek geçti.*" (Salinger,51)

Holden'ın bencilliği onun yalnızlığındaki temel nedendir aslında. İnsanları zaman zaman en büyük düşmanı olarak görür odak figür. Onlarla dertlerini, fikirlerini, eleştirilerini, hayallerini paylaşmayı bile gereksiz görür, yapmacık bir dünyada yaşamaktansa kendi samimi ve yalın

dünyasında yaşamayı yeğler. Öte yandan Holden, okuyucuya kendini tüm çıplaklığıyla sunar yapıtta. Sayfalar çevrildikçe Holden'ın iç dünyasına doğru uzun bir yolculuğa çıkar okuyucu. Roman, Holden'ın sadece birkaç gününü anlatsa da bir hayat paylaşılır okuyucuyla. Tek sırdaşı “bizler” olan Holden'ın toplumdaki yalnızlığı da işte bu yüzden kaçınılmaz olur.

4. Toplumla Uyuşamama

*Çocukluk çağında süregelen travmaya maruz kalınması kişilik örgütlenmesinde ciddi değişikliklere yol açar.*² C'nin toplumla uyuşamama sorunu onun çocukluğundan başlar. Dış dünyaya karşı ördüğü duvarın ilk tuğlasını öz babası koymuştur. Annesini küçük yaşta kaybeden C.'yi teyzesi Zehra büyütür. Zehra Teyze onunla oyunlar oynar, ona masallar anlatır. Akşamdan akşama gördüğü, komisyoncu babası gelene kadar C., Zehra teyzesi ve kendisinin olduğu bu küçük dünyasında çok mutludur. Babası eve döndüğünde ise mutlak bir hüznün çöker eve. *“Tam gelmeyeceğini düşündüğüm sıra kapıdan girişleri! Nasıl karardı içim!”* (Atılğan, 125) Kendi tanımıyla “büyük sevinçlerden büyük kederlere geçiş”. C.'nin babasına duyduğu nefret, onu teyzesinin bacaklarını okşarken görmesiyle daha da artar. “Zehra, şu bacakların yok mu?” sözü C'nin gelecekte kadınlarla olan ilişkisinde büyük bir rol oynayacaktır. Öyle ki C. bir zamanlar sevgilisi olan Ayşe dışında hiçbir kadının bacaklarına dokunamayacak, öpemeyecek, kadın bacaklarından korkacaktır. Teyzesi Zehra'yı ölen annesinin yerine koyan C, teyzesini aşırı derecede sevecek ve hayatına giren kadınları teyzesiyle kıyaslayacaktır. Yaşadığı travma yüzünden babasına karşı duyduğu öfkeyi hep bastıran, bu yüzden iç hesaplaşmalar yaşayan odak figür, öfkesini farklı alanlara yönlendirecek bu yüzden kolej yıllarında boksa başlayacaktır. Şiddetle rahatlayan C., babasına duyduğu öfkeyi nedensiz kavgalarla başka insanlardan çıkarmaya çalışacaktır. Oedipus kompleksinin (erkek çocuğun annesine karşı duyduğu aşırı sevgi ve erkek çocuğun bu nedenle babasını kıskanması) bariz bir örneği olan odak figürün toplumla ilişkilerinin olumsuz yönde şekillenmesi, baba modelinin sağlıklı olmasından kaynaklanır.

C. karakteri kendini hiçbir zaman toplumdan bir birey gibi, “onlardan biri gibi”, görmez. C. ötekiler listesi oluşturur kendince. Eli paketlenenler, rahatına düşkünler, işiyle avunanlar, ölçülü biçimli davrananlar, karınca sürüleri... C. insanları acımasızca yargılar, yaftalar. Kalıplara koydukları için suçladığı insanları bu sefer farkında olmadan o, kalıplara sokar. Onun dışında

² http://www.psikiyatrisikoterapi.com/travma_2.asp

kalan herkes “ötekidir”. O, farklıdır. Onlara benzemek ise C.’nin en büyük kâbusudur. Farklı olmayı bir saplantı haline getiren C., sevdiği kadının da ötekilerden olduğunu görünce hayal kırıklığını gizleyemez. Kediye araba çarpınca merakla kalabalığın içine daldığında artık sevdiği kadın da “o” olmaktan çıkmış, “onlardan” , “ötekilerden” olmuştur. “*Şimdi Güler de onlardandı.*” (Atılgan, 53) Çünkü C. farklılığı arar. Kendisini farklı gördüğü gibi sevdiği kadının da toplumdan farklı olmasını, kalabalığa karışmamasını bekler.

Zaman zaman içindeki öteki ile de yüzleştiği olur odak figürün. “*içinde uyuklayan “öteki”nin uyanıp sinsi sinsi güldüğü olurdu.*” (Atılgan, 112) “*Ona ötekiler yok, ikimiz varız diye bağırdığımda bile ötekiler gibiydim*” (Atılgan, 136). Her ne kadar onlardan farklı düşünmeye, farklı davranmaya çalışsa da C. hiçbir zaman onlardan tamamen ayrı olamayacağını bilincindedir; çünkü C., insanların “sosyal yaratıklar” olduğunu kabul eder. İstese de istemese de ötekilerden olmak onun doğasının bir parçasıdır.

Toplumdaki yozlaşmışlığı, bozulmuşluğu kendince eleştirir C. “*Ne yamansınız dökme kalıplarınızla; bir şeyi onlara uydurmadan rahat edemezsiniz.*” (Atılgan,10) Bu bağlamda “dökme kalıplar” herkes tarafından kabul edilen, sorgulanmayan, alışlagelen, sınıflandırılmıştır. Odak figür bu dökme kalıplara karşı çıkar. Her şeyi kalıplara uydurmanın yanlış olacağını düşünür. Bu yüzden de isyankâr, özgürlükçü C. karakteri de burada kendini belli eder. “*Neden? Neden böylesiniz?*” *Olanla yetinerek, aramadan, düşünmeden yaşanılсын diye yaratılmış bir dünyada yalnızdı.*” (Atılgan, 156) C.’nin aksine diğer insanlar daha fazlayı, daha iyiyi, daha güzeli aramayı bırakıp, ellerindekilerle yetinmeye çalışırlar. Onlar, çabadan, yenilikten korkar. C.’ye göre dünya düşünmeden yaşamak için yaratılmıştır. O, düşündüğünden, sorguladığından, farklıyı aradığından dünya yabancıdır ona, dışlar onu.

Holden da kendini diğer insanlar gibi görmez. C. gibi insanlara karşı hep eleştirel ve olumsuzdur. Kendisini “hayatta karşılaşılabilecek en felaket yalancı” olarak nitelendirir. Yalanlarını ötekilerle arasına mesafe koymak için uydurur aslında. C. ise insanları yalan söyledikleri zaman dinlemeyi sevdiğini belirtmiştir. “Olmak istedikleri, olamadıkları kişiyi anlatırlar.” C., Holden’ı anlatır gibidir bu sözleriyle. Holden yalan söylerken, nefret ettiği o yapmacık dünyaya daha da çok gömülür farkında olmadan. Yalanlarıyla başkalarını kandırırken, kendini de kandırmış olur.

“Her yanım salaklarla çevriliydi.” (Salinger, 85), “Sahtekâr heriflerden geçilmiyor ortalık.” (Salinger, 127) Holden, çevresini “salak” olarak nitelendirirken onları küçümsemekte, kendini onlardan üstün ve farklı görmektedir. Holden’ın sadece bu sözlerine bakarak ona ukala demek yanlış olur; çünkü o pasif ve çekingen yönünü, kendisine olan güvensizliğini bu şekilde gizlemeye çalışır.

5. Sahteliğe Duyulan Nefret

Her iki yapıtta da odak figürlerin toplumla olan ilişkilerinde sorunlar vardır. Toplumla iletişimlerinde kopuklukların olmasının sebebi, onların sahteliğe karşı duyduğu nefret ve öfkedir. Toplumdaki herkesi sahte, ikiyüzlü bulan Holden ve C., yapmacıklığa şiddetle karşı çıkar. Ne var ki ondan kurtulmak imkânsızdır; çünkü sahtelik onlar dışındaki herkesi etkisi altına almış, zehirlemiştir.

Aylak Adam romanında C’nin içinde yaşadığı topluma karşı bu kadar öfke dolu olması, salt onların düşünmedikleri, bir arayış içinde olmamaları değildir. Onlar ikiyüzlü, sahtekârdırlar.

“Bir ay sonra teyzem öldü. Artık yalnızdım. Arkadaşlarla anlaşıyordum. İnsanların kaçınılmaz ikiyüzlülüğünü görüyordum. Bir gazozluk dostlar! Hoşlanmıyordum.” (Atılgan, 127) Sahtelik, yapmacıklık C.’yi uzaklaştırmış, soğutmuştur insanlardan; çünkü C., ikiyüzlülüğe katlanamaz.

Holden’ın da özellikle dikkat ettiği çevresindeki insanların samimiyetten uzak, yapmacık davranışlarıdır. Holden’ın toplumdan soyutlanmasına sebep olan en büyük neden onun sahtekârlığa karşı hiçbir hoşgörüsü olmaması ve sahtekârlardan nefret etmesidir. *“Elkton Hills’ten ayrılmamın en büyük nedenlerinden biri, ortalıkta bir sürü sahtekârın olmasıydı. Hepsi de kapıdan kovsanız bacadan giren yüz­süz heriflerdi.” (Salinger,18)*

*“Öğretmenlerin içinde bir iki tane iyi insan vardı, ama onlar bile sahtekârdı.”(Salinger, 160)*Toplumda saygın bir mesleği olan öğretmenler bile Holden için sahtekârdır. Sadece Pencey’deki öğretmenler için geçerli değildir bu, Holden hangi okula giderse gitsin öğretmenler ve öğrenciler genelde Holden için sahtekâr insanlardır.

“Doğrusunu isterseniz papazlara tahammül bile edemiyorum. Niçin kendi doğal sesleriyle konuşmazlar. Nasıl da sahtekâr bir ses tonuyla konuşurlar.” (Salinger, 99) Kendisini ateist sayan Holden, aynı zamanda papazlara karşı da bir öfke duymaktadır. Bu öfkenin sebebi onların dine bağlı insanlar olması değil, kendi sesleriyle konuşmamalarıdır. Sahtekâr bir ses tonuyla konuşan papazlar kadar işleri sahteliği oynamak olan aktörler de Holden tarafından eleştirilir. *“Bir aktör oynamaya kalkınca, zor dinliyorum. Her an ne sahtekârlık yapacak diye kıvranıyorum.” (Salinger, 113)* Holden bu yüzden filmlerden bile nefret eder; çünkü filmler de her ne kadar gerçek hayatla bağlantısı bulunma ihtimali olsa da gerçek değildir. Oyuncular tarafından bir senaryo gereğince oynanır. Filmlerde kimse gerçekte kendisi değildir.

Öğretmenler, papazlar ve aktörler dışında, Holden için sahtelik, sözcüklerde de vardır. *“Harikaymış! Nefret ettiğim bir sözcük varsa, o da bu harika sözcüğü. Ne kadar da sahte bir sözcük.” (Salinger, 105)* Harika sözcüğü genelde beğenilen, istenilen, sevilen bir durum olduğunda kullanılır; fakat harika kelimesinin bir maske görevi üstlenerek kibarlık için kullanılması, Holden’ın gözünde bu sözcüğü de sahte yapacaktır.

Romanın geneline hâkim olan bu “sahte” kelimesi, Holden için büyük önem taşır; çünkü o, toplumu sahtelik kavramına göre yargılar ve eleştirir.

“Orada yeterli bir süre kalıp da bütün o sahtekârların nasıl alkış tuttuğunu bir duysanız, bu dünyada yaşayan herkesten nefret edersiniz, yemin ederim.” (Salinger, 137) *“Sinemalarda böyle sahtekârcı zımbırtılara deli gibi gözyaşı dökenlerin yüzde doksanı aslında kötü kalpli, aşağılık insanlar.” (Salinger, 135)*

Holden yüzde yüz demeyerek bir genelleme yapmaktan kaçınmaya çalışmış; fakat yine de başarılı olamamıştır. Sahtekâr gördüğü aktörleri alkışlayanları da kötü kalpli sayar. Öyle ki okuyucu, onları görse bu dünyada yaşayan herkesten nefret edecektir. Holden bundan kesinlikle emindir. Odak figürün bu sözlerinde güçlü bir nefret sezilir.

Yapıt sonlarında bir kulübede yaşamının hayalini kurar odak figür. Kulübesine ailesindeki herkesi davet edecek; fakat bir kural koyacaktır. Onu ziyarete gelenlerin sahtekârlık yapması yasaktır, sahtekârlık yaptıkları takdirde Holden’ın yanında kalamazlar. Holden son kez sahtekârlara karşı öfkesini böyle gösterir. Sadece diğer insanlar değil, ailesi de sahtelikten uzak durmalıdır. Holden’ın hayallerinde bile bu duruma kesinlikle yer yoktur.

6. Topluma Karşı Duyulan Nefret

Her iki odak figürde de görülen benzer özellik, ikisinin de kendileri yerine içinde buldukları toplumu suçlamaları, hep bir muhalefet içerisinde olmalarıdır. Sivri eleştirileri, yakıcı öfkeleri ile odak figürler kendi içlerinde çelişki gösterirler. Bir şey yapmadıkları, sürüye uydukları için ötekileri suçlarlar; ama onların sürüden ne kadar ayrı olduğu ise tartışma konusudur. *“Pasifim ben doğrusunu isterseniz.” (Salinger, 49)*

“Bu pis dünyada yaşadığı, ona bu yaptıklarını yaptırdıkları için kızgındı.” (Atılgan, 91) *“...alaca karanlıkta belli belirsiz kıpırdayan insan suratlarına meydan okurcasına baktı.” (Atılgan,18)* C'nin öfkesi tek bir nesneye ya da tek bir insana karşı değildir. Tüm insanlara, bütün topluma, dünyadır. Bu yakıcı öfke, yalnızlığın getirdiği burukluktan, hüzünden, ihanetin verdiği incinmişlikten, toplumda kendine uygun bir kılıf bulamamaktan körüklenmiştir. C.'yi küskün bir adam yapmıştır. Yaşadığı her kötü olay, hissettiği her kötü duygu için “onlar”ı suçlamaya başlar C. , “ben ve öteki” kavramlarını büyütür içinde. Tıpkı Holden'ın yaptığı gibi.

Holden'ın topluma karşı duyduğu bu nefret, odak figür tarafından da sık sık dile getirilir. *“Ben nefret ediyorum. Hem de nasıl nefret ediyorum. Ama yalnızca okuldan değil. Her şeyden. Bu New York'ta yaşamaktan, her şeyden.”(Salinger, 126)* Daha sonrasında taksilerden, otobüslerden, arabalardan bile nefret ettiğini ekleyecek ve bir atının olmasını yeğleyecektir; çünkü at, insana daha yakındır Holden'a göre. İnsana daha yakın olan bir şey kuşkusuz yalnızlığa da daha iyi bir çözüm olacaktır. Böylece yalnızlığıyla nefretini birleştirir odak figür. Sonsuz, sürekli bir kısır döngü yaratır. Her şeyden nefret etmesinin nedeni yalnızlığıdır. Yalnızdır; çünkü her şeyden nefret eder.

İçinde yaşadığı toplumdan soğuyan Holden, insanlara güven duymaz. Güven, beraberinde inanmayı da getirir çünkü. Holden insanlara güven duymadığı, onlara inanmadığı gibi insanların da kendisine inanmadığını düşünür. *“İnsanlar size hiç inanmıyorlar zaten.” (Salinger,40)* *“İnsanlar hiçbir zaman bir şeyin gerçek olduğunu anlamıyorlar. Bu lanetlikten bıktım artık.” (Salinger, 164)* Holden, duygularını paylaşmayı istemez; çünkü ona göre gerçek duyguları, insanlara göre gerçek değildir. İnanmamak, paylaşmamak da iletişimsizliği doğurur.

7. Düşlenilen Toplum

Toplumla bu denli bağdaşmayan bireyler nasıl bir toplumun hayalini kurar öyleyse? “*Bana tek insan yeter. Sevişen iki kişinin kurulduğu toplum. Toplumsal yaratıklar olduğumuza göre, insan toplumlarının en iyisi bu daracık, sorunsuz, iki kişilik toplumlar değil mi?*” (Atılgan, 112) C.’ye göre mükemmel bir toplum iki kişilik olmalıdır. İki kişilik toplumlarda sahtekârlık olmayacak, gerçek sevgi olacaktır sadece. “*İnsanların bir tutanağı olmalı. Ben, toplumdaki değerlerin ikiyüzlülüğünü görelî beri, gülünç olmayan tek tutanağı arıyorum: Gerçek sevgiyi!*” (Atılgan,153) C. gerçek sevgiyi, onunla aynı duyguları paylaşan, C. gibi düşünen, sorgulayan, seven bir kadını aramaktadır. C.’nin kusursuz toplumu ise C.’nin aradığı kadını bulmasıyla başlayacaktır.

Peki, kendini ötekilerden ayırmak için bu kadar çaba sarf eden, sadece bir birey olarak varlığını sürdürmeyi amaçlayan C. neden bir başkasına muhtaçtır? Okuyucu, yanıtı romanın başından beri bilir aslında. Yalnızlık... C., yalnızlığıyla yaşayamayacağını anlamış bu yüzden de birisine ihtiyaç duymuştur. Bir ötekiye ihtiyacı vardır C.’nin yaşamını sürdürmesi, yalnızlığın yükünden kurtulabilmesi için. Ne var ki toplumun ihanet ettiği C., kendisine de ihanet etmiş olur bu sözleriyle.

Holden da yapıt sonlarında New York’u terk etmeye, tek başına yeni bir hayata başlamaya karar verir. Bu yüzden de bir plan yapar. Otostop yaparak gidebildiğince gidecek, onu tanımayan insanların olduğu bir yerde yaşamına devam edecek, kendi düşlediği yaşamı yaşayacaktır.

“Nasıl bir iş olursa olsun fark etmezdi zaten. Kimse beni tanımasın, ben kimseyi tanımayayım, bu yeterdi... Bundan bir süre sonra sıkılınca da, ömrümün sonuna kadar insanlarla konuşmaktan kurtulurdum. Herkes beni sağır-dilsiz herifin teki sanır, beni rahat bırakırdı.”(Salinger, 188)

Holden’in bu sözlerinde toplumdaki kaçma, uzaklaşma isteği açık bir biçimde görülür. Holden’in tek isteği insanlarla iletişimini kesmektir. İnsanlarla konuşmayı bir zorunluluk gibi gören Holden, sağır ve dilsiz kimliğiyle kendine ait yeni bir dünya kuracak ve bu dünyasında

da yalnız yaşayacaktır. Holden'ın kendini toplumdan soyutlamaya çalışmasının nedeninin onun bozulan psikolojisi, depresif ve aykırı karakteriyle ilgili olduğu düşünülebilir.

8. Karamsarlık ve Boyun Eğme

Çoğu zaman C. kötümser ve önyargılıdır çevresine karşı. *“Neden bu kadar kötümsersin?” dedim. “Sen neden değilsin? Çevreni görmüyor musun?” dedi.* (Atılgan,80) İçinde bulunduğu ruh hali yüzünden iyilikleri, güzellikleri, umudu göremez C. Ona göre kötülük, olumsuzluk her yerde, her şeydedir. C.'nin aksine daha iyimser, neşeli bir karakter olan Güler için C.'nin bu tutumu ona yabancısıdır.

C.'nin gelecekle ilgili bir beklentisi, umudu yok gibidir. Ona göre, o insanları sevmeye çalışsa da, insanlar kendilerini sevdirmemek için bir çaba göstermektedirler sanki C. için. *“Seveceğini sandığı insanlar bunlar mıydı?”* (Atılgan,18) “Bunlar” diyerek küçümser C. insanları. *“İnsanlara bütün çıkış kapıları kapalıydı.”* (Atılgan,55) Çıkış kapıları bir umut, kurtarıcı olarak imgelemiştir; fakat C. için bu kapılar kapalıdır. İnsanlara ulaşmak, onlarla iletişim kurmak bu yüzden imkânsızdır; fakat bu kapıları kapayan da C.'nin kendisidir.

Yapıtın sonunda ise C. hayatı boyunca aradığı “o” kadını bulduğuna inanır. Yürürken C.'ye değil de vitrinlere bakan ve daha sonra koşarak duraktaki otobüse yetişmeye çalışan kız, C.nin hep aradığı ama bulamadığı “o” kızdır. Ne var ki C. ona yetişemez; çünkü bir taksi şoförü C.'nin önüne çıkmış, ona engel olmuştur.

“Yıllardır aradığını bulur bulmaz yitirmesine sebep olan bu saçma, alaycı düzene boyun eğmiş gibi kendini koyverdi. Şimdi ona istediklerini yapabilirlerdi.” (Atılgan, 159) Bir kez daha kaybetmenin getirmiş olduğu hayal kırıklığını yaşayan, büyük bir ümitsizliğe düşen C., öfkeleneyecek; fakat bu sefer mücadelesine devam etme gücünü kendinde bulamayacaktır. Prangalarından kurtulamayan C., pes edecek, “boyun eğecek”tir. C. ve düzen arasında süren savaşta galip gelen taraf “alaycı düzen” olacaktır. Artık C.'ye istediklerini yapmakta, onu alışılmışlığa, tekrara itmekte, kalıplara uydurmakta özgürdüler.

“Sustu. Konuşmak gereksizdi. Bundan sonra kimseye ondan söz etmeyecekti. Biliyordu; anlamazlardı.” (Atılgan, 159) Yapıt C.'nin bu sözleriyle son bulur. Artık onlarla duygularını, düşüncelerini, hayal kırıklıklarını, pişmanlıklarını, sevinçlerini, hüznelerini, hayallerini

paylaşmak, onlarla konuşmak gereksizdir. Başından beri C.'yi anlamamakta direnen toplum, yine onu anlamayacak, C.'yi yalnızlığıyla baş başa bırakacak, C.'nin sessiz ılığına kulaklarını kapayacaktır.

Herkes daha güzel ve daha huzurlu bir yeri bulma umuduyla yaşar. Bir umut besler; fakat Holden karakteri, bu umuttan yoksundur. Böyle bir yerin olmayacağına inanır; çünkü ne zaman mutlu olduğunu hissetse kaçınılmaz bir hayal kırıklığı onu bekler. Holden artık bıkmış, yorulmuştur. Çabalamayan, gayret göstermeyen, zorluklar karşısında çabuk pes eden ve bu yüzden de her şeyin ona karşı geldiğini düşünen Holden bu yüzdendir ki hayata karşı, insanlara karşı hep bir isyan içindedir.

“Sorun da buydu işte. Asla güzel ve huzurlu bir yer bulamıyordunuz, çünkü böyle bir yer yoktu. Var sanyordunuz ama siz oraya varır varmaz, sizin bakmadığınız bir sırada biri gizlice gelip burnunuzun dibinde “Seni...” diye yazıveriyordu.” (Salinger, 192)

9. Sonuç

Atılğan'ın ve Salinger'in romanlarında C. ve Holden karakterleri birey-toplum ilişkileri açısından pek çok yönden benzerlik gösterir. Çalışma eylemine karşı tepkisel yaklaşımları, toplumla uyuşamamaları, sahteliğe duydukları nefret, her şeye muhalif oluşları, karamsar ve çekingen yapıları bu iki odak figürü benzer bir sona sürükler.

C.'nin toplumla uyuşamama sorunu küçük yaşta geçirdiği travmadan kaynaklanır. Baba modelinin sağlıksız oluşu C.'yi toplumdaki kopuk bir birey haline getirir. Bu kopukluk zamanla C.'nin çevresini farklı gözlemlemeye başlaması ile artar. Ne var ki toplumdaki kendini soyutlamış olan C.'yi bekleyen son, hayal kırıklığıdır. Atılğan, okuyucuya mutlu bir son vermemiştir yapıtında. Toplum yine acımasız, alaycıdır. Tek başına direnen C. başarılı olamamış, boyun eğmek zorunda kalmıştır. Oysaki C.'nin mutluluğu için gerekli olan tek şey gerçek sevgidir. C.'nin düşlediği bu sevgili ise roman boyunca hep vardır, sadece Atılğan onu C.'den saklamıştır. B., C.'nin gitmediği bir davettedir, tanışmadığı bir arkadaşının ablasıdır... B. C.'nin pek çok kez yanından geçer; fakat yapıt sonuna kadar ona görünmez. Görüldüğünde ise artık her şey için çok geçtir. Toplumdan bu kadar uzak kalmış bir birey, cezasını çekmiş, mutluluğu için gerekli olan tek şeyi, düşmanı yüzünden, “onlar” yüzünden kaybetmiştir.

“Sakin kimseye bir şey anlatmayın. Herkesi özlemeye başlıyorsunuz sonra.” (Salinger, 201) diyen Holden karakterini bekleyen son da C.’ninkinden farklı olmamıştır. Sağır ve dilsiz olmayı dileyen Holden’ın okuyuculara tavsiyesi kimseye bir şey anlatmamaları gerektiği yönündedir. Odak figür kaybetmekten, aldatılmaktan, düş kırıklığına uğramaktan korktuğu için kendini uzaklaştırmıştır insanlardan.

Tüm yapıt boyunca çevresiyle bir çatışma halinde olan Holden, yapıt sonunda herkesi “biraz” özlediğini itiraf eder. Bu “biraz” kelimesi Holden’ın iç dünyasına yapılan bir gönderme niteliğindedir. Odak figür, her ne kadar insanlardan nefret ettiğini, onları sahte bulduğunu söylese de psikiyatri kliniğine gittiğinde kimse yoktur yanında. İnsanlara karşı duyduğu öfke ve nefret yapıt sonunda ağır basan yalnızlık ve özlem duyguları karşısında ezilmiş, çavdar tarlasında, çocuklar büyüüp masumiyetlerini kaybetmesinler, uçurumun kenarından düştüklerinde hayatın acımasızlığıyla karşılaşmasınlar diye onları yakalama hayalleri kuran Holden’ın büyüdüğünü göstermiştir.

Holden, C.’den farklı olarak, topluma karşı duyduğu nefreti yenme gücünü kendinde bulmuştur. C., “Biliyordun, anlamazlardı.” sözleriyle yapıta son verirken, Holden, “Herkesi özlemeye başlıyorsunuz sonra.” demiştir. Bu nedenle dünyaya karşı, ötekilere karşı ördüğü duvarı yıkan, geleceğe umutla bakmaya başlayan Holden olmuştur.

“Çavdar Tarlasında Çocuklar” ve “Aylak Adam” adlı yapıtlar, benzer bir ironi ile bitmişlerdir. Roman süresince Holden’ın ve C.’nin amacı, kendi düşüncelerini iletme, toplumu eleştirmek, hayatı ve insanları sorgulamaktır. Fikirlerinin, inançlarının ve seçimlerinin doğruluğuna dair okuyuculardan onay beklemektedirler bir bakıma. Bu yüzden de okuyucuya kendi yaşamlarından kesitler sunmuş, onların hayatlarında önemli yere sahip insanları anlatmışlardır. Dertleri “anlatmak” olan bu iki insan “anlamazlardı” ve “anlatmayın” sözleri ile zaten “anlaşılmamaktan” yakındıkları halde yine de anlatmışlardır.

“Çavdar Tarlasında Çocuklar” ve “Aylak Adam” romanları, birey-toplum ilişkisi çerçevesinde benzer düşüncelere, yargılara, eleştirilere sahip, farklı yapıda karakterleri okuyucuya sunmuştur. Toplumun uzağına düşen bireyin yalnızlaştığını bu nedenle de toplum ve bireyin birbirinden ayrı düşünülmemeyeceği gibi toplumdaki her bireyin aynı olamayacağı gerçeğine de dikkat çekmişlerdir.

KAYNAKÇA

1. Atılğan, Yusuf. Aylak Adam. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul: 2008
2. Salinger, J.D. Çavdar Tarlasında Çocuklar. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul: 2008
3. "Travma" www.psikiyatripsikoterapi.com. 6 Haziran 2009.
<http://www.psikiyatripsikoterapi.com/travma_2.asp>
4. "Anlamsızlık ve Boşluk Duygusu" www.manevisosyalhizmet.com. 8 Temmuz 2009. <<http://www.manevisosyalhizmet.com/?p=291#more-291>>